

VARA KOMMUN

tillväxt- och utvecklingsavdelningen

2016-10-31

Dnr

Slutrapport #torsbo – utochin

G:\#Torsbo - ut och in\Boverket ansökan, beslut, ek.redovisning m m\20161031 slutrapport
boverket\20161031 Slutrapport Torsbo - ut och in.docx

POSTADRESS
Vara kommun
534 81 VARA

BESÖKSADRESS
St Torget 8
VARA

TEL VÄXEL
0512-310 00

FAX
0512-313 10

E-POST
vara.kommun@vara.se

HEMSIDA
www.vara.se

Inledning

Projektet #torsbo – ut och har beviljats stöd enligt förordning (2013:1102) om stöd till utvecklingsprojekt för jämställda offentliga miljöer i städer och tätorter. I enlighet med beslutet ska åtgärder slutföras och en slutrapport inlämnas före 1 nov.

Slutrapporten innehåller en kortare beskrivning av projektets innehåll, dess resultat och hur det uppfyller villkoren för stödet. Vidare finns en redovisning för hur projektmedlen har använts.

Projektet har resulterat i att olika typer av aktiviteter har integrerats i mångfunktionella och flexibla platser sida vid sida genom indelning i olika närliggande ”öppna rum”. Rummen har fått olika karaktär och användningsområde utifrån ungdomarnas och lokalsamhällets önskemål. Parallellt har en reflektion skett kring projektets platser och platser generellt ur ett jämställdhetsperspektiv. Ungdomar har med andra ord utifrån bestämda ekonomiska ramar och en styrd process utformat innehållet i rummen ur ett jämställt och inkluderande perspektiv.

Jonas Häggson

Projektledare/planarkitekt

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	2
<i>Innehållsförteckning</i>	3
<i>Projektinnehåll i korthet</i>	4
<i>Beskrivning av genomförda åtgärder</i>	4
Aktivitet 1 – Uppstart.....	5
Aktivitet 2 – Design.....	5
Aktivitet 3 – Förändring.....	5
Aktivitet 4 – Genomförande.....	5
Aktivitet 5 – Utställning och utvärdering.....	6
Aktivitet 6 – Livfull plats.....	6
<i>Villkor för stöd</i>	6
<i>Spridning av erfarenheter och kunskaper</i>	7
<i>Uppnådda resultat</i>	7
Grillplats – för gemenskap.....	8
Terrass – för alla.....	8
Pergola – för framträdanden och bio.....	8
Altanen – för sällskap och solhäng.....	9
Slingrande park – där du aldrig är ensam.....	9
Oval – för vila, lek och rörelse.....	9
<i>Ekonomisk redovisning av projektet</i>	10

Projektinnehåll i korthet

Projektet har fokuserat på att utifrån pojkars och flickors perspektiv omvandla en parkeringsplats och angränsande mark i anslutning till en befintlig fritidsgård. Syftet har varit att platsen ska vara attraktiv, ha ett varierat innehåll och användbar för alla. Genom det främjas ungdomars behov och intressen samtidigt som en bred användargrupp kan lockas. I projektet har det funnits en vuxen referensgrupp och en ungdoms referensgrupp. I praktiken innebar det att ungdomar av olika kön varit delaktiga och drivit planeringen av området, medan den vuxna referensgruppen har informerats och låtit påverka och ge synpunkter genom gemensamma träffar.

Projektet har resulterat i att olika typer av aktiviteter har integrerats i mångfunktionella och flexibla platser sida vid sida genom indelning i olika närliggande ”öppna rum”. Rummen har fått olika karaktär och användningsområde utifrån ungdomarnas och lokalsamhällets önskemål. Parallellt har en reflektion skett kring projektets platser och platser generellt ur ett jämställdhetsperspektiv. Ungdomar har med andra ord utifrån bestämda ekonomiska ramar och en styrd process utformat innehållet i rummen ur ett jämställt och inkluderande perspektiv.

I projektansökan för ”#torsbo - ut och in” beskrivs tre nyckelplatser: scen-/amfiteater, aktivitetsyta och mötesplats/hängplats. Platserna har under processens gång funktionaliserats till plats för kreativitet/exponering, plats för rörelse och plats för vila. Dessa tre funktioner har fortsatt varit centrala för platsens utformning och utvärderingen av den. Grundtanken har varit att olika typer av platser/rum tillsammans och var för sig bildar en jämställd offentlig utemiljö. Platserna i sig själva är mångfunktionella och flexibla vilket främjar ett jämställt användande, dvs. en plats kan växla mellan att vara en plats för rörelse eller vila. Gestaltningen har varit konstnärsdriven utifrån referensgruppernas arbete. Kultur och konst har används som brygga för att förena i utformningsarbetet. Deltagare i ungdomarnas referensgrupp har hämtats från närliggande skolor och hela klasser har använts som bollplank i processens förändringsfas. Den vuxna referensgruppen har bestått av företrädare för medsökande, föreningsliv, skolpersonal och grannar.

Beskrivning av genomförda åtgärder

Projektet har genom dialog och hög delaktighet skapat en plats riktad till allmänheten utifrån ungdomars tankar och idéer kring jämställdhet.

I projektet har två referensgrupper använts. I ungdomsgruppen finns två representanter (en pojke och en flicka) från fjärdeklass till nionde klass, en representant från gymnasiet (tjej) och en från särskolan (kille). I vuxengruppen finns representanter från omkringliggande skolor, grannar, föreningsliv och medsökande till projektet. Genom det framtagna presentations- och utställningsmaterialet (BILAGA 1) fås en översiktlig bild av processen för utformningen av platsen samt dess resultat. Där kan utläsas att det i projektet funnits sex aktiviteter/faser. Nedan följer en kortare beskrivning av respektive fas innehåll.

Aktivitet 1 – Uppstart

Inför ansökan till projektet anordnades en workshop där föreningsliv, grannar, ungdomar och kommunala tjänstemän bjöds in. Med hjälp av en extern konsult inventerades och analyserades platsen med inspiration från Göteborgs stads SKA-metod.¹ Vidare genomfördes en idégenerering om vad platsen skulle kunna innehålla. Utifrån det skapades en arbetsgrupp vars tankar låg till grund för en ansökan till Boverket.

Aktivitet 2 – Design

Inledningsvis skapades en processbeskrivning genom ett bubbeldiagram för genomförandet av projektet i sin helhet (se BILAGA 2). I syfte att arbeta utifrån ett ungdoms- och jämställdhetsperspektiv har projektet först haft en inledande föreläsning av en jämställdhetsexpert. Föreläsningen var inkluderande genom att vara lika mycket ett samtal som en föreläsning. Föreläsningen ökade medvetandet kring jämställdhetsfrågor och syftad till att referensgrupperna själva skulle identifiera vad jämställdhet i en offentlig miljö är för dem. Det gav en gemensam grund att stå på i det fortsatta arbetet. Samtidigt anlätades även en arkitekturpedagog som under för- och sensomnaren genom workshops tog fram innehåll, idéer och zoner för aktiviteter tillsammans med ungdomarna. Totalt kom ca 75 unika idéer för platsens innehåll fram. Idéerna utvärderades ur ett jämställdhetsperspektiv genom röstning i referensgrupperna. Resultatet av omröstningen fungerade sedan vägledande för vilka platser som arbetades vidare med.

Arkitekturpedagogens workshop 1 och 2 fokuserade på att hitta teman för vissa platser och vad ungdomarna ville kunna göra på platsen. Sen gavs möjlighet att fundera kring vilka som skulle kunna tänka sig att vara på de tänkta platserna och en första tanke kring vilka material och färger som ska finnas. Dessa kartor visualiserades genom byggande av modeller. Workshop 3 och 4 fokuserade på att försöka översätta modeller och skisser till verkligheten i skala ett till ett samt försöka beskriva de viktiga aspekterna för en jämställd och fungerande utemiljö.

Aktivitet 3 – Förändring

Under förändringsfasen vidgades deltagandet i projektet och möjligheten att påverka. Det förslag ungdomarna tillsammans med arkitekturpedagogen tagit fram lämnades över till pedagoger på angränsande skolor. Det gjorde att projektet medvetandegjordes hos fler, samtidigt som pedagogerna fick ett tillfälle att diskutera begreppet jämställdhet i sin ordinarie verksamhet. Synpunkter på förslaget togs sedan med till referensgruppen. I processen inkluderades även en konstnär tillsammans med en landskapsarkitekt i syfte att gestalta helheten utifrån det material som framkommit i processen.

Aktivitet 4 – Genomförande

Bygg- och markarbeten genomfördes utifrån det gemensamt framtagna skissförslaget. Konstnären deltog aktivt och gestaltningen av platsen växte fram. Ambitionen fanns att inkludera ungdomar i vissa enklare bygg- eller

---

¹ Social konsekvensanalys

markarbeten, men försvårades pga. tidsbrist hos personal och med hänsyn till risk för olyckor vid entreprenadarbeten.

Aktivitet 5 – Utställning och utvärdering

En utställning har tagits fram som visar framtagningsprocessen och platsens utveckling. Återkoppling har gjorts kontinuerligt under projektets gång och utvärdering av projektet har gjorts. En reflektion kring projektet har gjorts av kommunens arbetsgrupp. Viktiga utgångspunkter för jämställdhet i framtida projekt för offentliga miljöer gjordes i form av en checklista (se BILAGA 3). Materialet kan användas internt på Vara kommun eller av andra kommuner eller externa aktörer.

Aktivitet 6 – Livfull plats

Inom projektet har sex olika platser skapats där samtliga platser är mångfunktionella, flexibla och tillgängliga. En beskrivning av projektets resultat och dess funktion som livfull plats görs under ”uppnådda resultat”.

Villkor för stöd

I BFS 2014:1 JOM 1, boverkets information om stöd till utvecklingsprojekt för jämställda utemiljöer i städer och tätorter samt beslut om stöd framgår villkor för stödet. Dessa är enligt nedan:

- Lägesrapport ska lämnas om åtgärden planeras att ta längre än 6 månader
- Åtgärder ska vara färdigställda före 1 nov 2016.
- Slutrapport ska lämnas in före 1 nov 2016
- Stöd lämnas för kostnader som har en direkt koppling till åtgärden. (t.ex. arbetskostnader, materialkostnader och kostnader för spridning av information och erfarenheter)
- Stöd kan ges för maximalt 75 procent av den totala kostnaden för åtgärden upp till 1,5 miljon.
- Sökanden måste ha personella och finansiella förutsättningar att genomföra åtgärden samt tillgång till ett nätverk för spridning av information och erfarenheter.
- Bidrag kan beviljas för åtgärder i form av integrering av ett tydligt jämställdhetsperspektiv exempelvis i gestaltning av mötesplatser och stråk såväl inom- som utomhus.
- Det är viktigt att åtgärderna är en del av en genomtänkt helhet.
- Vid prövningen av ansökningar kommer Boverket att uppmärksamma flickors och pojkars perspektiv särskilt.
- Boverket kommer även att prioritera de projekt som bedöms ha störst positiv effekt på jämställdheten.

Samtliga av ovanstående villkor är uppfyllda inom projektets ram vilket framgår i denna slutrapport samt den statusrapport som inlämnades hösten 2015.

Spridning av erfarenheter och kunskaper

Projektet har förutom i nyhetsflödet på kommunens hemsida och mun-till-mun via deltagande kommunicerats i lokala tidningar och kommunens allmänna utskick "Axet". Ett flertal artiklar har publicerats i tidningarna Hem & hyra, Skarborgs Läns Tidning och Nya Lidköpings Tidningen. Kommunen har även i den mån det varit möjligt försökt använda lokala eller regionala entreprenörer och företag i genomförandefasen för en ökad lokal spridning av projektet. Ytterligare spridning av projektet förväntas även nationellt genom Boverkets konferenser och genom offentliggörande av material på Boverkets hemsida. Kommunens personal kommer finnas tillgängliga för studiebesök och intervjuer efter projektets avslutande.

Inom projektets ram har ett utställningsmaterial tagits fram för utställning på fritidsgården (den lokala samlingspunkten för ungdomar), Vara konserthus (med 100 000 besökare årligen, varav två tredjedelar från andra kommuner) och i kommunens bibliotek (med ca 100 000 besök per år, övervägande delen lokala besökare). Projektet kommer ställas ut under en längre tid och genom den breda typen av utställningsplatser nås olika målgrupper i samhället. Vidare så har utställningen skickats digitalt till samtliga deltagare i referensgruppen. Utställningens innehåll planeras även integreras på platsen.

Till invigning av platsen den 16 september kom mellan 500 och 600 barn/ungdomar och ett 100-tal vuxna. Under invigningen presenterades platsen av projektledare som sedan intervjuade deltagande arkitekturpedagog, konstnär och Vara kommuns politiska representant i kommunens gestaltningsråd. Vidare fanns förutom allmän information om platsen även jämställdhetsaspekten för respektive plats genom utplacerade pratbubblor.

Checklistan är offentlig och en viktig del i spridning av erfarenheter kring arbete med jämställdhet och offentliga utemiljöer.

Uppnådda resultat

Syftet och grundtanken med projektet var att genom hög delaktighet hos ungdomar (pojkar och flickor) omvandla en outnyttjad plats till en plats som alla ungdomar oavsett kön vill vistas på. Genom att utnyttja fritidsgårdens positiva kraft (både ungdomars och personals) tillsammans med föreningsliv och grannar i gestaltning och planering av utemiljöerna har vi kunnat lyfta frågor om jämställdhet bland ungdomar och vuxna. Diskussionerna har resulterat i ett reflekterande förhållningssätt kring jämställdhetsfrågor och en konkret åtgärd för att förbättra deras miljö. Genom det har vi också kunnat behålla ett engagemang och deltagande bland framförallt ungdomar. Projektet har även höjt kompetens lokalt om jämställdhetsfrågor. Jämställdhet har genomsyrat och varit en grundläggande utgångspunkt i arbetet och styrt ställningstaganden avseende projektinnehåll, processupplägg och utformning i projektet vilket är helt i linje med stödets syfte. Projektet handlade i slutändan om att identifiera ett befintligt rörelsemönster hos ortens ungdomar och sedan utveckla det till en tilltalande och välkomnande miljö för alla, med det unga perspektivet som utgångspunkt.

Innehållet i på platsen är en komprimering av många av önskemålen som framkom i processen, men centreras kring tre typer av platser, en hängplats

som också är en grillplats, en kreativ plats som också erbjuder lugn och enskildhet och en aktivitet plats som också går att använda som en social viloplats. Dessutom finns ett antal ”öar” med träd som ger platsen ett lummigt och slingrande intryck. En försänkning finns med en brygga där det vid skyfall bildas en mindre vattensamling. Växter har valts och en växtplan (se BILAGA 4) tagits fram av landskapsarkitekten tillsammans med grannar, kommunens parkenhet och intresserade ungdomar i referensgruppen.

Projektet har också skapat möjligheter till ett ökat flöde mellan ute och inne genom nya dörröppningar till sociala ytor. Huset öppnades i syfte att insidans känsla av hemma och välkomnande atmosfär för alla även skulle spridas till utemiljöerna. Det har också varit viktigt att öppna platsen för allmänheten för att få en åldersblandning, variation och ett gemensamt ansvar för ett gemensamt rum. Arbetsgruppen har även studerat och deltagit på seminarier kring skillnader avseende beteende utifrån ett genusperspektiv gällande rörelsemönster, motionerande, trygghet och användande av offentliga platser. Stor vikt har därför lagts vid överblickbarhet, skapandet av många olika typer av rum för olika stora grupper, belysning samt platsers mångfunktionalitet och anpassningsbarhet till individ. Merparten av området ska täckas av ett öppet trådlöst wi-fi och möjlighet finns att släcka den större och ljusstarkare armaturen genom en timer.

Inom projektet har sex olika platser skapats där samtliga platser är mångfunktionella, flexibla och tillgängliga. Platserna beskrivs i korthet nedan.

Grillplats – för gemenskap

Grillplatsen ligger i anslutning till fritidsgården och terrassen. Grillen har fyra grillbäddar i syfte att alla oavsett religiös övertygelse, etnisk tillhörighet, allergi eller tycke ska ges möjlighet att kunna grilla tillsammans samtidigt. Att föra in eld syftar även till att sprida värme och skapa något att samlas kring kalla dagar, kvällar eller nätter. Området kring grillen är plattsatt och har en höjd som gör att alla oavsett ålder eller funktionsvariation kan delta.

Terrass – för alla

En plattsatt yta i anslutning till grillen och fritidsgården med en ny dörr gör att alla inklusive killar och tjejer med funktionsvariation kan vistas på platsen. Terrassen har ett flertal bord på olika höjd, men inga fasta stolar eller bänkar. Längs ena kanten finns ett plank med fasta bänkar i olika höjd anpassade efter olika långa individer. En odlingsbänk med integrerade sittplatser finns för att kunna odla kryddor tillsammans, men samtidigt fungera som sittmöbel för två eller fyra. Terrassen nås från en ny dörr på husets kortsida.

Pergola – för framträdanden och bio

Pergolan är en yta för kreativitet och exponering. En öppning finns i bakkant vilket tjänar som scenentré vid teaterföreställningar eller plats för bioduk. El för ett mobilt högtalarsystem med projektor finns i pergolan. Ett system av krok, öglor eller karbinhakar ska finnas i pergolan samt på stolpar i nära anslutning till pergolan för att hänga hängmattor eller annat så som skynken för vindskydd och en flexibel avgränsning av rum. Pergolan är upplyst, men möjlighet finns att släcka vid behov. Vildvin kommer att med tiden göra pergolan än mer till ett rum och taket skyddar för nederbörd.

Staketet vid öppningen i bakkant erbjuder också stöd till klättrväxter så att en skyddad och avskild plats kan fås. Trappbänkar kan ställas fritt i eller utanför pergolan i syfte att besökare själva ska kunna möblera rummet, t.ex. som sittplatser i gradäng för en publik.

Altanen – för sällskap och solhäng

En större träaltan har gjorts iordning i anslutning till fritidsgårdens entré och kök. Även en ny dörr installeras utan trösklar mellan ute och inne. Ett staket avskärmar platsen som kan fyllas med bord och stolar. Platsen fungerar även bra som en yta för informationsspridning eller samling för större grupper. Altanen och fritidsgårdens fasad har ljussatts för att skapa en tryggare miljö. Från altanen och fritidsgårdens personalrum finns synsamband med aktivitetsyta och trafiken in och ut hos området. Altanen är den yta som är mest ”privat” i förhållande till fritidsgårdens verksamhet.

Slingrande park – där du aldrig är ensam

Små bronsskulpturer av olika djur (uggla, hare, råka och pärlhöna) har placerats ut på slingrande bänkar. Konstverken uppmuntrar till beröring och minskar känslan av ensamhet. Djuren är valda för att man oavsett bakgrund ska kunna känna igen och förhålla sig till dem. Råkan är en fridlyst art som finns i stort antal i Vara.

En plats för eftertanke inramad av grönska och ett i framtiden paraplyformat skuggande träd har skapats på en liten cirkelformad upphöjning. Platsen är omringad av större naturstenar för att ge möjlighet till många att sitta tillsammans eller få att sitta ifred och överallt. Lutningen på rampen är anpassad och upplyst så tillgänglighet även finns för människor med funktionsvariationer.

En större metallskulptur av grova armeringsjärn sticker upp på en av höjderna och uppmuntrar till lek med eller utan boll.

Oval – för vila, lek och rörelse

En oval och skålad yta täckt med konstgräs med en sittvänlig platsgjuten sarg och en studsatta i mitten uppmuntrar till lek snarare än tävling. Vill man tävla får man hitta på reglerna själv. Ovalen fungerar lika bra för att ligga och sola som att springa omkring i. Den ovala formen är vald för att fungera inkluderande och kontaktskapande mellan och i grupper. Ovalens sarger är också anpassade till olika sitthöjder.

Svårigheter under projektets gång har dels varit att få fullt deltagande hos referensgruppen, och då främst de vuxna deltagarna. Samtidigt har det varit ett medvetet val att bjuda in dessa nyckelpersoner till att delta i arbetet av förankrings- och spridningsskäl. Intresset har dock varit stort hos samtliga även om de inte kunnat närvara och dialog har förts via mail och telefonsamtal. En annan svårighet har varit att förhålla sig till ungdomars uppfattning om tid. Ett år i en ungdoms liv upplevs lika långt som fem år i för en vuxen. Inbjudan till träffar har skickats via mail till vuxengruppen. Det personliga samtalet har mycket större effekt för respons. Ungdomarna har påmint av fritidsledare och kontaktats via andra medier (facebook, sms, samtal) vilket fungerat bättre.

En analys av platsen och processen har gjorts ur ett jämställdhetsperspektiv och resulterat i en checklista. Checklistan är mycket viktig för kunskapsöverföring till andra framtida projekt.

Ekonomisk redovisning av projektet

Projektet budgeterades i ansökan till ca 3 miljoner kronor. Slutlig kostnad för projektet blev 3,4 miljoner kronor. Samtliga medel har använts i syfte att genom en deltagande process möjliggöra en förändring av ett ca 3800 kvm stor yta. Enligt ansökan skulle 2,7 miljoner användas till fysiska åtgärder och 200 tkr användas till arbetsinsatser från arbetsgruppen. Merparten av kostnaderna skulle finnas under aktivitet 4 – genomförande och fördelas enligt nedan.

Typ av investering	Kostnad (kr)	Innehåll
Utformning/utsmyckning	175 000	Konstnärlig utsmyckning/utformning
Konstnärlig medverkan/konsulter	100 000	
Mark- och byggarbeten	1 500 000	
Avgränsningar rum	220 000	Växtlighet m.m.
Innehåll och möblering	600 000	Lösa inventarier

I projektet har fördyrning skett avseende mark-, bygg- och elarbeten samt konsultmedverkan. Kommunens personal har arbetat med projektet inom befintlig ram (normal arbetstid). Investeringsnivån för lösa inventarier (möbler och innehåll) har minskats, men samtidigt har funktioner i stor omfattning istället inkluderats i utförda mark- och byggarbeten (t.ex. Ovalen). Projektmedlen har används enligt nedan. Även en detaljerad redovisning finns (se BILAGA 5).

Typ av investering	Kostnad (kr)	Förändring gentemot budget	Innehåll
Utformning/utsmyckning	180 000	+ 5 000	Konstnärlig utsmyckning/utformning
Konstnärlig medverkan/konsulter vid utformning	150 000	+ 50 000	
Mark- och byggarbeten	2 400 000	+ 900 000	Mark-, bygg- och elarbeten samt material.
Avgränsningar rum	160 000	- 60 000	Växtlighet m.m.
Innehåll och möblering	500 000	- 100 000	Lösa inventarier